دریچه

اقتصاد دیجیتال ایران در آستانه اعلام یک رقم تازه

آخرین اندازه‌گیری اقتصاد دیجیتال طبق گفته مسوولان وزارت ارتباطات، همان عدد ۷.۱۴ درصد است و این رقم پس از انتشار صورت‌های مالی در پایان شهریور ماه به روز رسانی و اعلام خواهد شد. به گزارش ایسنا، در حال حاضر اقتصاد دیجیتال یکی از مهم‌ترین پیشران‌های رشد اقتصادی، بهره‌وری و رقابت‌پذیری کشورها در دهه پیش رو است. امروز دیجیتالی شدن در حال نفوذ به همه بخش‌های اقتصاد از صنعت، تجارت، انرژی و معدن گرفته تا آموزش، کشاورزی، بانکداری و حمل‌ونقل است. طبق آخرین اندازه‌گیری که توسط مرکز آمار ایران و با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات صورت گرفته، سهم اقتصاد دیجیتال از تولید ناخالص داخلی کشور به ۷.۱۴ درصد رسیده؛ شاخصی که نشان می‌دهد طی سه سال گذشته این سهم روند افزایشی داشته و بیانگر حرکت رو به جلوی اقتصاد دیجیتال در کشور است.

■ اما اقتصاد دیجیتال چیست؟

اقتصاد دیجیتال (Digital Economy) مجموعه‌ای از فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر فناوری‌های دیجیتال است که در آن فناوری‌های دیجیتال، اصلی‌ترین عامل ایجاد ارزش برای افراد، سازمان‌ها و جامعه است. در عصر حاضر، با پیشرفت تکنولوژی‌هایی همچون هوش مصنوعی و بلاک‌چین، اقتصاد دیجیتال تبدیل به یک عامل کلیدی در توسعه اقتصادی و ارتقای بهره‌وری در بخش‌های مختلف شده است. در همین راستا احسان چیت‌ساز - معاون سیاستگذاری و برنامه‌ریزی توسعه فاوا و اقتصاد دیجیتال وزارت ارتباطات در گفت‌وگو با ایسنا، درباره آخرین اندازه‌گیری سهم اقتصاد دیجیتال در کشور گفت: برآورد ۱۴۰۴ آخر شهریور ماه می‌آید و فعلا همان عدد ۷.۱۴ درصد است. اقتصاد دیجیتال هر سال بر اساس صورت‌های مالی که در شرکت‌ها اتفاق افتاده، ارزیابی می‌شود و بر این اساس باید صورت‌های مالی منتشر شود. وی تصریح کرد: آخرین صورت‌های مالی در پایان شهریور ماه منتشر می‌شود، لذا تا قبل از پایان شهریور نمی‌شود، آخرین رقم اقتصاد دیجیتال را ارایه کرد. چیت‌ساز پیش از این در یک گفت‌وگوی تلویزیونی اعلام کرده بود: سال ۱۴۰۰ سهم هسته اقتصاد دیجیتال حدود ۷.۹ درصد بود که اکنون به حدود ۷.۱۴ درصد رسیده است. البته این کاهش به معنای کوچک شدن این بخش نیست، بلکه نشان می‌دهد سایر لایه‌های اقتصاد دیجیتال با سرعت بیشتری رشد کرده‌اند. رشد سریع کسب‌وکارهای دیجیتال، شرکت‌های دانش‌بنیان و خدمات پلتفرمی باعث شده تقاضا برای خدمات دیجیتال از ظرفیت عرضه پیشی بگیرد و همین مساله ضرورت توسعه جدی‌تر زیرساخت‌های ارتباطی کشور را دوچندان کرده است. به گفته وی، شاخص سهم اقتصاد دیجیتال از تولید ناخالص داخلی در واقع شاخص آمادگی کشورها برای ورود به اقتصاد آینده است و هرچه این سهم بیشتر باشد، آن کشور آمادگی بیشتری برای بهره‌گیری از فناوری‌های نوظهور خواهد داشت. آن‌طور که معاون سیاستگذاری و برنامه‌ریزی توسعه فاوا و اقتصاد دیجیتال می‌گوید: در آینده، مزیت رقابتی کشورها بیش از آنکه به منابع طبیعی و زیرزمینی وابسته باشد، به میزان دسترسی آنها به داده، ظرفیت پردازشی، توان هوش مصنوعی و میزان نفوذ اقتصاد دیجیتال در بخش‌های مختلف اقتصاد بستگی خواهد داشت. یکی از کارکردهای اقتصاد دیجیتال این است که موجب تغییر در ساختار مشاغل و آموزش نیروی کار برای مشاغل جدید می‌شود، از این رو و با توجه به تحولات سریع در این حوزه، شناسایی زودهنگام مشاغل مرتبط با اقتصاد دیجیتال و ایجاد رسمیت برای آنها اهمیت بسزایی دارد. محمدهادی زاهدی - رییس هیات‌مدیره انجمن ملی هوش مصنوعی ایران - اخیرا در نشست تخصصی «آینده اقتصاد دیجیتال ایران؛ از فناوری‌های نوظهور تا حکمرانی هوشمند»، رسیدن سهم اقتصاد رقومی به ۱۰ درصد را یکی از اهداف تعیین‌شده برای کشور از جمله هدف‌گذاری‌های برنامه هفتم توسعه عنوان کرد و تحقق این هدف را نیازمند برنامه‌ای فرابخشی و مجموعه‌ای از پروژه‌های پیشران ملی دانست. وی، هوش مصنوعی را یکی از مهم‌ترین عوامل تغییر ساختار اقتصاد دیجیتال برشمرد و گفت: دنیا در حال عبور از مرحله اقتصاد مبتنی بر اتصال و پلتفرم به مرحله‌ای است که در آن داده و هوش مصنوعی به عوامل اصلی تولید ارزش تبدیل می‌شوند. در چنین اقتصادی، مزیت رقابتی تنها در داشتن زیرساخت دیجیتال نیست، بلکه در توانایی تبدیل داده به دانش، تصمیم و اقدام هوشمند است. به گفته زاهدی، برآوردهای بین‌المللی ابعاد این تحول را نشان می‌دهد، به‌نحوی که برخی پایگاه‌ها و منابع تخصصی، اثرگذاری هوش مصنوعی بر اقتصاد جهانی تا سال ۲۰۳۰ را تا حدود ۱۵.۷ تریلیون دلار برآورد کرده و بخش قابل توجهی از این ارزش را ناشی از افزایش بهره‌وری و توسعه محصولات و خدمات جدید می‌دانند. اقتصاد دیجیتال، مفهومی است که در دهه‌های اخیر به سرعت رشد کرده و تاثیرات عمیقی بر نحوه انجام کسب‌وکارها، تعاملات اقتصادی و زندگی روزمره انسان‌ها داشته است. این مفهوم نه تنها به استفاده از فناوری‌های دیجیتال در فعالیت‌های اقتصادی اشاره دارد، بلکه تغییرات اساسی در فرآیندهای تولید، تبادل اطلاعات و ایجاد ارزش اقتصادی را نیز شامل می‌شود. در حال حاضر اقتصاد دیجیتال با به‌کارگیری ابزارهای دیجیتال نظیر اینترنت، دستگاه‌های هوشمند و فناوری‌های نوین مانند بلاک‌چین، اینترنت اشیا، فضای ذخیره‌سازی و محاسبات ابری و هوش مصنوعی رویه‌های مرسوم را متحول ساخته است. در عین حال فیبرنوری و 5G ستون فقرات اقتصاد دیجیتال هستند. وظیفه دولت، ایجاد بسترهای لازم برای توسعه اقتصاد دیجیتال است و در این مسیر، توسعه شبکه فیبرنوری منازل و کسب‌وکارها از مهم‌ترین پروژه‌هایی است که دولت با سرعت در دستور کار دارد. اجرای این پروژه از اهداف تعیین‌شده در برنامه هفتم توسعه جلوتر است و پیش بینی می‌شود تا پایان برنامه هفتم، پوشش ۲۰ میلیون خانوار با شبکه فیبرنوری محقق شود. به اعتقاد کارشناسان، یکی از مهم‌ترین عوامل رشد اقتصاد دیجیتال، آمادگی جامعه برای پذیرش فناوری است. خوشبختانه ایران از جمله کشورهایی است که به‌واسطه توسعه اینترنت پهن‌باند و استقبال مردم، اکوسیستم اقتصاد دیجیتال در آن با سرعت قابل توجهی شکل گرفته است. به‌زعم آنها یک اقتصاد دیجیتال سالم به یک شبکه ملی اطلاعات قدرتمند برای تداوم خدمات حیاتی و اتصال پایدار و با کیفیت به اینترنت جهانی برای رشد، نوآوری و تعامل اقتصادی با جهان نیاز دارد. به گزارش ایسنا، با توجه به توسعه روزافزون تکنولوژی‌ها و فناوری‌های اطلاعاتی، اقتصاد دیجیتال دیگر یک بخش اقتصادی محسوب نمی‌شود، بلکه سیستم عامل اقتصاد کشورهاست. امروزه هر صنعتی که دیجیتالی نشود، توان رقابت خود را از دست می‌دهد و بهره‌وری آن کاهش پیدا می‌کند، در نتیجه سهم کمتری از تولید ناخالص داخلی خواهد داشت.

پادشاه ارزهای دیجیتال اخیرا از کف ۶۰،۰۰۰ دلار تا مرز ۸۰،۰۰۰ دلار رشد کرده است

موانع بیت کوین برای صعود به ۸۵ هزار دلار

بیت‌کوین در مسیر صعود به کانال ۸۵،۰۰۰ دلار با موانع جدی روبه‌رو شده است. در حال حاضر بیت کوین در محدوده ۷۷ هزار دلار معامله می‌شد و نوسانات آن نیز در سطوح پایین تاریخی قرار داشت. با این حال، انتشار داده‌های اقتصادی مهم از جمله نرخ بهره امریکا می‌تواند این آرامش را برهم بزند؛ به‌خصوص اگر ارقام تورمی با انتظارات بازار تفاوت قابل توجهی داشته باشند.

با وجود اینکه پادشاه ارزهای دیجیتال اخیرا مانند طلا نقش دارایی امن را بازی می‌کند و از کف ۶۰،۰۰۰ دلار تا مرز ۸۰،۰۰۰ دلار رشد کرده، داده‌های درون‌زنجیره‌ای و بازارهای کلان مالی نشانه‌های متفاوتی مخابره می‌کنند. بر اساس گزارشی از استاک توییتس، تحلیلگران هشدار می‌دهند ادامه روند صعودی بیت کوین به حمایت بیشتر خریداران نیاز دارد؛ در حالی که داده‌های فعلی هنوز از تقاضای قدرتمند در بازار اسپات خبر نمی‌دهند. شاخص پریمیوم بیت کوین در صرافی کوین‌بیس در هفته نخست سپتامبر عمدتا در محدوده منفی قرار داشت. این وضعیت نشان می‌دهد تقاضای خرید در بازار اسپات امریکا همگام با ریکاوری قیمت بیت کوین افزایش پیدا نکرده است. اگرچه این شاخص همزمان با رشد قیمت برای مدتی بهبود یافت، این روند دوام نداشت و دوباره نزولی شد. تداوم پریمیوم منفی کوین‌بیس نشان می‌دهد حمایت خریداران امریکایی از رشد اخیر بیت کوین هنوز چندان قدرتمند نیست. در چنین شرایطی، ادامه حرکت قیمت به سمت محدوده ۸۵،۰۰۰ دلار احتمالا به ورود تقاضای خرید قوی‌تری نیاز خواهد داشت.

◄ رکورد سود نهنگ‌ها؛ تهدید تازه برای ادامه رشد بیت کوین

طبق داده‌های پلتفرم کریپتوکوانت، نهنگ‌های کوتاه‌مدت بیت کوین اکنون روی رکورد ۹ میلیارد دلار سود تحقق‌نیافته قرار دارند. انباشت چنین حجم بالایی از سود، ریسک افزایش فشار فروش و سیو سود در کوتاه‌مدت را بیشتر کرده است. از نظر تاریخی، هولدرهای کوتاه‌مدت هنگام تضعیف قیمت، سریع‌تر برای تثبیت سود خود اقدام کرده‌اند. به همین دلیل، حتی یک پولبک محدود نیز می‌تواند بخشی از این گروه را به فروش ترغیب کند و نوسانات بیشتری به روند بازگشتی بیت کوین اضافه کند.

◄ همبستگی ۶ ساله بیت کوین با طلا پناهگاه امن در برابر افت ارزش دلار

بر اساس گزارش شرکت بیت‌وایز، همبستگی بیت کوین با طلا به بالاترین سطح شش سال اخیر رسیده است. نگرانی‌های مرتبط با ریسک‌های ژئوپلیتیک و تقاضا برای دارایی‌های فیزیکی و پایدار، محرک اصلی رشد بیت کوین از ۶۰،۰۰۰ دلار تا محدوده ۸۰،۰۰۰ دلار بوده است. سرمایه‌گذاران اکنون بیت کوین را سنگری برای محافظت از ارزش پول در برابر استقراض سنگین و پایداری مالی دولت امریکا می‌دانند. در زمان نگارش این گزارش، قیمت بیت کوین در حوالی ۷۹،۵۰۰ هزار دلار در نوسان است و رشد روزانه بیش از ۱.۵ درصدی را نشان می‌دهد، در حالی که احساسات معامله‌گران خرد در سطحی خنثی قرار دارد. سیاست‌های فدرال رزرو همچنان یکی از مهم‌ترین محدودیت‌ها برای ادامه رشد بیت کوین به شمار می‌رود.

بر اساس ابزار دیده‌بان فدرال CME، بازار حدود ۶۰ درصد احتمال می‌دهد نرخ بهره در نشست سپتامبر ۲۵ واحد پایه افزایش پیدا کند؛ انتظاری که نگرانی‌های مطرح‌شده از سوی کوین وارش درباره فشارهای تورمی نیز آن را تقویت کرده است. در مقابل، کریستوفر والر، عضو هیات‌مدیره فدرال رزرو، برداشت‌های انقباضی از داده‌های تورمی اخیر را به چالش کشیده و به نشانه‌های امیدوارکننده کاهش تورم اشاره کرده است. وی گفت: اگر داده‌های ماه آگوست ادامه این روند را تایید کنند، از ثابت نگه‌داشتن نرخ بهره حمایت خواهم کرد. اظهارات والر پیش‌تر به کاهش بازده اوراق خزانه امریکا کمک کرد و زمینه صعود بیت کوین به بالای ۸۰،۰۰۰ دلار را فراهم ساخت. قیمت نفت نیز به یکی دیگر از متغیرهای مهم بازار تبدیل شده است. نفت برنت به بالای ۱۰۰ دلار در هر بشکه رسیده است. کاهش قیمت انرژی می‌تواند انتظارات تورمی را تعدیل کرده و شرایط مساعدتری برای بیت کوین ایجاد کند؛ اما جهش دوباره نفت بر اثر اختلال در عرضه می‌تواند احتمال ادامه سیاست‌های پولی سخت‌گیرانه را افزایش دهد.

◄ تقویت ین ژاپن و بازار بدهی امریکا سایه بحران کری ترید

ین ژاپن به بالاترین سطح هفت ماهه خود در برابر دلار امریکا صعود کرده که گمانه‌زنی‌ها پیرامون برچیده شدن مجدد معاملات استقراضی یا همان کری ترید ین را داغ کرده است. بسته شدن این پوزیشن‌های اهرمی بزرگ، شوک نزولی سنگینی به دارایی‌های پرریسک مانند ارزهای دیجیتال وارد می‌سازد. گزارش جدید کوین‌شیرز نیز بازار اوراق قرضه را عاملی تعیین‌کننده می‌داند. حجم عظیم بدهی‌های ملی امریکا با بازده سالانه اوراق خزانه‌داری را حوالی رقم بالای ۴.۷ درصد نگه‌داشته است. از دست رفتن بیشتر اعتماد عمومی به بدهی دولتی امریکا اگرچه در بلندمدت ذخایر ارزشی نظیر طلا و بیت کوین را تقویت می‌کند، اما فشردگی شدید شرایط نقدینگی در کوتاه‌مدت می‌تواند مانع صعود آزادانه قیمت شود. بیت کوین در شرایطی قرار گرفته که چند عامل همزمان ادامه مسیر صعودی آن را با ابهام مواجه کرده‌اند. رکورد ۹ میلیارد دلاری سود تحقق‌نیافته نهنگ‌های کوتاه‌مدت، ضعف تقاضای اسپات امریکا و واگرایی نزولی حجم، در کنار عواملی مانند تصمیم بعدی فدرال رزرو، قیمت نفت و نوسانات ین، از مهم‌ترین ریسک‌های پیش روی بازار هستند. در چنین شرایطی، ادامه حرکت بیت کوین به سمت ۸۵،۰۰۰ دلار بیش از هر چیز به تقویت تقاضای خرید و بهبود شرایط اقتصاد کلان بستگی دارد. تا زمانی که نشانه‌های قوی‌تری از بازگشت خریداران به بازار اسپات دیده نشود، این عوامل می‌توانند مسیر صعودی بیت کوین را با نوسان و فشار بیشتری همراه کنند.

◄ تاریخ چه می‌گوید؟ بررسی تجربه ۲۰۱۵ و فاجعه ۲۰۲۲

نگاهی به چرخه افزایش نرخ بهره بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ نشان می‌دهد که رابطه بیت کوین و سیاست پولی همیشه مستقیم و ساده نیست. فدرال رزرو در این دوره به‌تدریج نرخ بهره را افزایش داد، اما بیت کوین با وجود این فشارها از محدوده حدود ۴۳۰ دلار در پایان سال ۲۰۱۵ تا نزدیکی ۲۰ هزار دلار در اواخر ۲۰۱۷ صعود کرد. البته این روند در سال ۲۰۱۸ معکوس شد و بازار وارد یک دوره اصلاح عمیق شد. این تجربه نشان می‌دهد افزایش نرخ بهره لزوما به معنای سقوط فوری بیت کوین نیست و شرایط کلی بازار نقش مهم‌تری در تعیین مسیر قیمت ایفا می‌کند. با این حال، بسیاری از تحلیلگران معتقدند شرایط سال ۲۰۲۲ شباهت بیشتری به وضعیت امروز دارد؛ دوره‌ای که بیت کوین به دارایی‌ای نهادی‌تر تبدیل شده بود و حساسیت بیشتری نسبت به متغیرهای اقتصاد کلان داشت. فدرال رزرو در آن سال یکی از سریع‌ترین چرخه‌های افزایش نرخ بهره چند دهه اخیر را اجرا کرد و همزمان بیت کوین حدود ۶۰ درصد از ارزش خود را از دست داد. البته رشد نرخ بهره تنها عامل این ریزش نبود. فروپاشی اکوسیستم ترا، بحران نقدینگی در صنعت کریپتو و در نهایت ورشکستگی صرافی FTX نیز فشار فروش را تشدید کردند. با این حال، تجربه ۲۰۲۲ نشان داد زمانی که نقدینگی جهانی کاهش می‌یابد و اشتهای ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران افت می‌کند، بازار ارزهای دیجیتال می‌تواند واکنش بسیار شدیدی به سیاست‌های انقباضی فدرال رزرو نشان دهد. نشست ۱۶ سپتامبر یکی از مهم‌ترین رویدادهای اقتصاد کلان برای بازار ارزهای دیجیتال در ماه جاری خواهد بود. واکنش کوتاه‌مدت بیت کوین نه‌فقط به خود تصمیم درباره نرخ بهره، بلکه تا حد زیادی به لحن بیانیه فدرال رزرو و سیگنال‌هایی بستگی دارد که کوین وارش درباره ادامه مسیر سیاست پولی ارایه می‌کند. افزایش ۰.۲۵ درصدی نرخ بهره می‌تواند فشار فروش اولیه ایجاد کند، اما به‌تنهایی برای تاییدِ آغاز یک روند نزولی پایدار کافی نیست. در نهایت اینکه تصمیم سرنوشت‌ساز فدرال رزرو در روز چهارشنبه ۲۵ شهریور می‌تواند شوک به بازار کریپتو وارد کند. اگر بانک مرکزی امریکا نرخ بهره را افزایش دهد، بیت کوین احتمالا با افت اولیه قیمت روبه‌رو خواهد شد؛ اما ادامه و تداوم این افت، کمتر به افزایش ۰.۲۵ درصدی نرخ بهره و بیشتر به پیام و لحن کوین وارش، رییس فدرال رزرو، درباره مسیر سیاست‌های پولی بستگی دارد.

وزیر ارتباطات در میانه جدال بر سر اینترنت مطلوب

وضعیت اینترنت صدای نمایندگان مجلس را هم درآورده؛ اما ظاهرا نه از همان سمتی که بخش مهمی از اعتراض‌های عمومی به اینترنت شکل گرفته است. در حالی که کاربران سال‌هاست با فیلترینگ، اختلال، کاهش کیفیت و هزینه دسترسی دست‌وپنجه نرم می‌کنند، بخشی از نمایندگان حالا از وزیر ارتباطات می‌پرسند چرا واتس‌اپ بعد از جنگ رفع فیلتر شده و چرا فعالیت برخی سکوها و پیام‌رسان‌های داخلی با تاخیر از سر گرفته شده است. سوال‌هایی که تنها یک روز پس از کارت زرد سیدستار هاشمی اعلام وصول شدند و نشان می‌دهند دور تازه فشار مجلس بر وزیر ارتباطات، از آنتن‌دهی و تعرفه عبور کرده و به نقطه اصلی اختلاف بر سر سیاست اینترنت رسیده است. به گزارش پیوست، در شرایطی مجلس تصمیم به طرح سوال از وزیر ارتباطات گرفته است که جلسات مجلس هنوز به روال عادی پیش از بحران برنگشته و جلسه‌ای که به اصطلاح به کارت زرد وزیر ارتباطات منجر شد نیز به‌صورت مجازی برگزار شد.

◄ کارت زرد برای آنتن و اینترنت

سیدستار هاشمی ۱۷ شهریور برای پاسخ به سوال علی جعفری آذر، نماینده تبریز، آذرشهر و اسکو در مجلس حاضر شد. محور سوال‌ها عمدتا به ضعف آنتن‌دهی تلفن همراه در جاده‌ها و برخی مناطق، توسعه تلفن ثابت روستایی، قیمت و کیفیت بسته‌های اینترنت و محدودیت دسترسی به برخی خدمات اینترنتی مربوط می‌شد. اما همه موضوعاتی که در این پرونده به سمت وزیر ارتباطات نشانه رفتند، در اختیار مستقیم او نیست. توسعه پوشش و کیفیت شبکه تلفن همراه در نهایت نیازمند سرمایه‌گذاری اپراتورهاست؛ وزارت ارتباطات و سازمان تنظیم مقررات در این میان نقش سیاستگذار، تنظیم‌گر و ناظر بر اجرای تعهدات اپراتورها را دارد. از سوی دیگر، محدودیت‌ها و اختلال‌هایی که در شرایط جنگی و با ملاحظات امنیتی بر سرویس‌های مکان‌یابی و مسیریابی اعمال می‌شود، موضوعی نیست که وزارت ارتباطات به‌تنهایی درباره آنها تصمیم بگیرد. جعفری آذر البته انتقادهای خود را به عملکرد فنی وزارتخانه محدود نکرد و موضوع هزینه‌ها در زیرمجموعه‌های وزارت ارتباطات را نیز پیش کشید. او همچنین مدعی شد که در یکی از شرکت‌های وابسته، روزانه ۳۰ تا ۳۵ میلیون تومان برای ناهار پنج تا ۶ عضو هیات‌مدیره هزینه می‌شود.

◄ دفاع هاشمی از کارنامه وزارتخانه

هاشمی در پاسخ به انتقادها اعلام کرد که در دو سال دولتِ چهاردهم، سه هزار و ۶۰۰ روستای بالای ۲۰ خانوار تحت پوشش ارتباطی با کیفیت قرار گرفته‌اند و نسبت برخورداری این روستاها از ارتباط مناسب از ۷۳ درصد در ابتدای دولت به ۸۲ درصد رسیده است. او همچنین با اشاره به شرایط اقتصادی صنعت ارتباطات و مشکلات ارزی، ادعای «افزایش روزافزون» تعرفه اینترنت را نپذیرفت. توضیحات وزیر در نهایت جعفری آذر را قانع نکرد و موضوع به رای نمایندگان گذاشته شد. در رای‌گیری، ۹۷ نماینده موافق، ۱۱۲ نماینده مخالف و ۱۴ نماینده ممتنع بودند و مجلس در نهایت به وزیر ارتباطات کارت زرد داد. اما شاید آنچه یک روز بعد اتفاق افتاد، جهت اصلی اختلاف را روشن‌تر کرد. این بار سوال این بود، چرا واتس‌اپ باز شد؟ در دور تازه سوال‌ها دیگر خبری از آنتن‌دهی جاده و تلفن ثابت نیست. دو سوال ملی تازه از وزیر ارتباطات مستقیما سراغ سیاست اینترنت رفته‌اند. نادر قلی ابراهیمی، نماینده اراک و تعدادی دیگر از نمایندگان از هاشمی پرسیده‌اند علت رفع فیلتر واتس‌اپ چیست؟ حمید رسایی، نماینده تهران و گروه دیگری از نمایندگان نیز درباره علت تاخیر در بازگشایی و فعالیت سکوها و پیام‌رسان‌های داخلی سوال کرده‌اند. در واقع وزیر ارتباطات حالا باید از دو سمت پاسخ بدهد؛ چرا یک پیام‌رسان خارجی باز شده و چرا برخی فعالیت‌ها روی سکوهای داخلی زودتر باز نشده‌اند. مساله اما اینجاست که در این دو مورد نیز وزارت ارتباطات تنها تصمیم‌گیر نیست. معاون پارلمانی وزارت ارتباطات درباره سوال رسایی گفته است که وزارتخانه در کمیسیون توضیح داده که پیام‌رسان‌های داخلی از سوی وزارت ارتباطات محدود نشده بودند و اگر محدودیتی وجود داشته، ممکن است از سوی نهادهای دیگری اعمال شده باشد. درباره واتس‌اپ نیز موضوع به تصمیم نهادهای بالادستی مرتبط است و سیاست فیلترینگ صرفا در ساختمان وزارت ارتباطات تعیین نمی‌شود.

◄ وزیر پاسخگوی تصمیم‌های دیگران

همین موضوع یک وجه مشترک میان سوال‌های دو روز گذشته ایجاد می‌کند. مجلس وزیر ارتباطات را درباره اینترنت مورد سوال قرار می‌دهد، اما بخشی از آنچه از او مطالبه می‌شود، در اختیار کامل وزارتخانه‌اش نیست. وزارت ارتباطات می‌تواند اپراتور را بابت پوشش و کیفیت شبکه تحت فشار قرار دهد، برای توسعه زیرساخت سیاستگذاری کند و درباره تعرفه‌ها تصمیم تنظیم‌گرانه بگیرد؛ اما همه تصمیم‌های مربوط به محدودیت اینترنت، فیلترینگ، اختلال‌های امنیتی یا نحوه فعالیت پلتفرم‌ها را این وزارتخانه نمی‌گیرد. این تناقض در مورد واتس‌اپ آشکارتر است. مجلس نمی‌پرسد که چرا یک سرویس همچنان فیلتر است یا چرا کاربران برای دسترسی به بخشی از اینترنت به ابزارهای دور زدن فیلترینگ نیاز دارند؛ سوال این است که چرا واتس‌اپ رفع فیلتر شده. به همین دلیل دور دوم سوال‌ها بیش از کارت زرد روز قبلش نشان می‌دهد اختلاف بخشی از مجلس با دولت بر سر اینترنت از کجاست.

◄ اختلافی بزرگ‌تر از یک کارت زرد

در داخل مجلس نگاه یکسانی به برخورد با وزیر ارتباطات وجود ندارد و برخی نمایندگان کارت زرد به هاشمی را منصفانه نمی‌دانند؛ اما اعتراض به این تصمیم به مجلس محدود نماند. احسان چیت‌ساز، معاون سیاستگذاری و برنامه‌ریزی توسعه فاوا و اقتصاد دیجیتال وزارت ارتباطات، کارت زرد را بی‌ارتباط با رویکرد این وزارتخانه برای بازگشایی اینترنت ندانست و آن را هزینه‌ای برای پیگیری این مسیر توصیف کرد. محمدمحسن صدر، رییس سازمان فناوری اطلاعات، نیز با تاکید بر اینکه سوال و کارت زرد حق قانونی نمایندگان است، خواستار قضاوت بر مبنای همه واقعیت‌ها شد و به پایداری ارتباطات در دوره جنگ، توسعه ارتباطات روستایی و بازسازی زیرساخت‌های آسیب‌دیده اشاره کرد. اتحادیه کشوری کسب‌وکارهای مجازی نیز در بیانیه‌ای از هاشمی حمایت کرد و رویکرد مجلس را همسو با مسیر توسعه اقتصاد دیجیتال ندانست. کارت زرد به‌تنهایی اتفاق تعیین‌کننده‌ای برای آینده یک وزیر نیست؛ اما وقتی با فاصله‌ای کوتاه، سوال‌های دیگری درباره واتس‌اپ و پیام‌رسان‌های داخلی پشت سر آن قرار می‌گیرد، ماجرا دیگر فقط نارضایتی از آنتن‌دهی یا قیمت اینترنت نیست. در چنین شرایطی به‌نظر می‌رسد سیدستار هاشمی بیش از آنکه فقط برای کارنامه وزارت ارتباطات پاسخ بدهد، به یکی از اصلی‌ترین پاسخگویان اختلافی تبدیل شده که موضوع آن، شکل مطلوب اینترنت در ایران است.

◄ وزیر ارتباطات؛ سپر سیاسی اینترنت

ماجرای این دو روز یک مساله قدیمی‌تر را نیز دوباره برجسته می‌کند، فاصله میان اختیار و مسوولیت وزیر ارتباطات در حکمرانی اینترنت. وزیر از یک سو باید درباره کیفیت شبکه، پوشش ارتباطی، تعرفه‌ها و عملکرد اپراتورها پاسخگو باشد؛ حوزه‌هایی که وزارت ارتباطات و سازمان تنظیم مقررات در آنها مسوولیت مستقیم سیاستگذاری، تنظیم‌گری و نظارت دارد. از سوی دیگر، همین وزیر در مجلس درباره فیلترینگ، رفع فیلتر، محدودیت‌های امنیتی و نحوه فعالیت پلتفرم‌ها نیز مورد سوال قرار می‌گیرد؛ تصمیم‌هایی که اختیار آنها در وزارت ارتباطات متمرکز نیست. شورای عالی فضای مجازی و مرکز ملی فضای مجازی در سیاست‌گذاری کلان این حوزه نقش دارند، کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه یکی از مراجع قانونی تصمیم‌گیری درباره مسدودسازی است و نهادهای قضایی و امنیتی نیز می‌توانند در چارچوب اختیارات خود بر دسترسی به پلتفرم‌ها یا اعمال محدودیت‌ها اثر بگذارند. در شرایط بحرانی و جنگی نیز دامنه تصمیم‌گیران گسترده‌تر می‌شود و تصمیم‌هایی مانند محدودیت‌های ارتباطی یا اختلال در سامانه‌های موقعیت‌یابی از وزارت ارتباطات صادر نمی‌شود. بنابراین وزیر ارتباطات در ساختاری فعالیت می‌کند که بخشی از اختیار سیاستگذاری اینترنت میان نهادهای مختلف توزیع شده است.

گام نخست برای ایجاد تحول ساختاری در نظام حکمرانی فضای مجازی برداشته شد

نخستین گام برای ایجاد تحول ساختاری در نظام حکمرانی فضای مجازی، با بررسی پیش‌نویس سند آن در مرکز ملی فضای مجازی، برداشته شد. به گزارش مهر و به نقل از مرکز ملی فضای مجازی، پیش‌نویس سند تحول ساختاری نظام حکمرانی فضای مجازی از مجموعه اسناد راهبردی جمهوری اسلامی ایران در پیش‌نشست شورای معین شورای عالی فضای مجازی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. این پیش‌نویس بنابر مصوبه شورای عالی فضای مجازی در سند راهبردی، توسط مرکز ملی فضای مجازی تهیه و تدوین شده است. مرکز ملی فضای مجازی در روند تدوین این سند، چند ماه قبل با انتشار فراخوانی از نخبگان، اساتید دانشگاه و اندیشکده‌ها درخواست کرد که نظرات کارشناسی خود را در اختیار این مرکز قرار دهند. این سند قرار است سیاست‌های مهمی را نهایی کند که از آن جمله می‌توان به استقرار الگوی حکمرانی مردمی و مشارکتی، رفع تعدد، همپوشانی و تشتت نهادی؛ هماهنگی و حل اختلاف ساختارمند، توسعه‌گرایی و طراحی سازوکارهای بهره‌گیری از ظرفیت‌های ملی و استانی، طراحی سازوکارهای مشارکت ذی‌نفعان و ایجاد نظام مسوولیت‌پذیری و ضمانت اجرا اشاره کرد. این پیش‌نویس در جلسه پیش‌نشست شورای معین شورای عالی فضای مجازی با حضور نمایندگانی از وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، اطلاعات، بررسی شده است.

بیش از ۹۰ درصد مشترکان اینترنت 4G را ترجیح می‌دهند

داده‌های گزارش رگولاتوری نشان می‌دهد که در بهار امسال اپراتور بیش از ۹۰ درصد مشترکان تلفن همراه در کشور از اینترنت 4G استفاده می‌کنند. به گزارش ایسنا، تازه‌ترین داده‌های آماری فصلنامه سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی در بهار ۱۴۰۵ از افزایش تعداد خانوارهای تحت پوشش فیبرنوری حکایت دارد. طبق این گزارش تعداد خانوارهای تحت پوشش شبکه فیبرنوری در فصل بهار به عدد ۱۱ میلیون و ۱۲۶ هزار و ۲۸۱ خانوار رسیده است. این عدد در مقایسه با مدت مشابه سال‌های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴ رشد قابل توجهی را نشان می‌دهد، چرا که میزان پوشش در سه ماهه نخست سال ۱۴۰۳ حدود ۸ میلیون و ۶۹ هزار و ۵۶۵ خانوار بوده که در فصل مشابه ۱۴۰۴ به ۸ میلیون و ۲۲۷ هزار و ۹۲۰ خانوار رسیده است ولی در بهار ۱۴۰۵ به بیش از ۱۱ میلیون و ۱۲۶ هزار خانوار افزایش یافته که می‌توان گفت قفل توقف بر رقم ۸ میلیون خانوار را شکسته و نشانگر توسعه زیرساخت‌های اینترنت ثابت مبتنی بر فیبرنوری است. در بحث سهم بازار مشترکان پهن‌باند سیار به تفکیک تکنولوژی، داده‌ها نشان می‌دهد که ۹۲ درصد مشترکین اینترنت 4G دارند. سهم دارندگان اینترنت 5G و 3G نیز به ترتیب ۵ و ۳ درصد بوده که نشان می‌دهد بیشتر مشترکان از تکنولوژی 4G استفاده می‌کنند. به گزارش ایسنا، طبق این گزارش، کل مکالمه‌های شبکه سیار به بیش از ۱۰۰ میلیارد و ۶۰۲ میلیون دقیقه رسیده و متوسط مکالمه ماهانه به‌ازای هر کاربر ۱۹۲.۳۳ دقیقه گزارش شده است.

دنیای فناوری

اپل به کلاب تولیدکنندگان موبایل تاشو پیوست

اپل از موبایل تاشو مورد انتظار خود با نام «آیفون دو» (iPhone Duo) رونمایی کرد. به گزارش مهر و به نقل از ای‌اف‌پی، این نخستین مراسم رونمایی از محصولات اپل با حضور جان تورنس، مدیر ارشد اجرایی جدید این شرکت است. نخستین موبایل تاشو اپل هفت سال پس از پیشتازی سامسونگ در این دسته ارایه می‌شود اما انتظار می‌رود شرکت فناوری امریکایی سهم قابل توجهی از این بازار را در اختیار بگیرد. ترنس در این مراسم گفت: شرکت‌های دیگر موبایل‌های تاشویی ابداع کرده‌اند که شبیه دو موبایل عجیب هستند که به یکدیگر چسبیده‌اند. آیفون دو در حالت تاشده به‌شکل و اندازه یک پاسپورت از جنس تیتانیوم ساخته شده است و یک نمایشگر داخلی ۱۹ سانتی‌متری (۷.۶ اینچ) و یک نمایشگر خارجی ۱۴ سانتی‌متری (۵.۴ اینچی) دارد. دستگاه مذکور در دو رنگ ارایه می‌شود. این دستگاه تاشو از ۲۳ اکتبر در ۷۰ کشور جهان به فروش می‌رسد. اپل دوربین‌های متعدد دستگاه از جمله یک لنز خارجی، دو لنز پشتی و یک لنز داخلی. این لنزها را می‌توان به‌طور همزمان و زمانی که دستگاه باز است، استفاده کرد. قیمت پایه آیفون دو ۱۹۹۹ دلار است. اپل همچنین یک برنامه لیزینگ ماهانه به نام «آپ گرید اپل» معرفی کرد که به مصرف‌کنندگان اجازه می‌دهد بهای دستگاه را طی یک یا دو سال پرداخت کنند. نشریه ایندپندنت نیز در گزارشی نوشت: در کنار این دستگاه اپل آیفون ۱۸ پرو و ۱۸ پرومکس را معرفی کرد که قدرتمندترین موبایل‌های این شرکت هستند و با هدف تبدیل دستگاه به یک هاب هوش مصنوعی مرکزی برای زندگی افراد ارایه شده‌اند. به‌روزرسانی‌های جدید روی وی